

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

HERKESİN YALNIZLIĞI KENDİNE

Ders: Türkçe A, Kategori 1

Sözcük Sayısı: 3712

Araştırma Sorusu: Behçet Çelik'in "*Diken Ucu*" adlı yapıtında "yalnızlık" izleği neden-sonuç bağlamında nasıl ele alınmıştır?

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. “YALNIZLIK” İZLEĞİNDE NEDEN-SONUÇ BAĞI	4
2.1 BİREYSEL TECRÜBELER.....	4
2.2 TOPLUMDAN FARKLI OLMAK	9
2.3 SİYASİ NEDENLER.....	10
3. SONUÇ	13
4. KAYNAKÇA.....	15

1. GİRİŞ

İnsanlar kendilerini dış dünyadan soyutlamak, diğerlerinden uzaklaşmak istediğinde kendi içine döner, bunu yaptığında ise baş başa kaldıkları duygu normal olarak yalnızlıktır. Diğerleriyle iletişimi kesmek, bir süre sonra bireyi daha da yabancılaştıracak ve toplum, arkadaş veya aile çevresi içinde onu ötekileştirecektir çünkü etraftakilerle konuşmamak, paylaşmamak otomatik olarak bireye yalnızlık duygusu aşılacaktır. Mutluluk, üzüntü gibi duyguları başkalarıyla paylaşmamaya iten bazı sebepler bulunmaktadır: iş yerinde statü farkı, arkadaş çevresinde görüş farkı, aile içerisinde kuşak farkı gibi birçok sebep bu duruma örnek olarak verilebilir. Bireyler de kendilerini rahat hissetmediklerinde konuşmaktan, iletişime geçmekten sakınırlar. Günümüz dünyasında ise bireyi yalnızlığa iten en büyük etken modern dünyadır; giderek gelişen teknoloji çağında insanlar teknolojiyi seçtiklerinden ve birçoğu teknolojiye bağımlı hale geldiğinden topluma kendi kendilerini yabancılaştırırlar. Modern dünyanın hızına ayak uyduramamak, teknolojiye bağımlı olmak, tekdüze yaşamlarda sıkışmak bireyin yalnızlaşmasında ve yabancılaşmasında etkili olan nedenlerden bazılarıdır.

Behçet Çelik'in "Diken Ucu" adlı yapıtında ise yalnızlığın nedenleri ve bu nedenlerin doğurduğu sonuçlar, Çehov tarzı hikayeler aracılığıyla okuyucuya aktarılmıştır. Behçet Çelik, yalnızlığı olaylar üzerinden anlatmak yerine durumlara odaklanmayı tercih etmiştir, durumların akışında ise sık sık iç monolog tekniğinden yararlanarak odak figürün duygu ve düşüncelerini aktarırken odak figürün derinleşmesini sağlamıştır. Yer yer diyaloglara da başvuran Çelik, karşılıklı konuşmalarda odak figürün diğer bireylerle nasıl iletişime geçemediğini de göstermiştir. Uzam betimlemeleriyle de figürün iç dünyası arasında bir paralellik kurarak uzamın işlevselliğini ön plana çıkarmıştır: *"Denizin rengi öyle muhteşem görünüyor ki, ürperiyorum. Bu lacivert karanlık çok çekici, bir sandalla açılıp kendimi tam göbeğine*

bırakmak istiyorum.” (Çehov, 32) Kişileştirmeye güçlendirilen betimleme odak figürün sıkışmışlığını göstermek bakımından önemlidir.

Yapıt, ismini “Diken Ucu” adlı hikayeden alırken Çelik, bir röportajında yapıta ismini veren hikayenin “Diken Ucu” olmasının nedeni olarak, bu hikayenin aslında tüm hikayelere bir ayna tuttuğunu düşünmesidir çünkü her hikaye odak figürlerin geçmişten getirdikleri acıları ve hüzneleri barındırmaktadır. Odak figürlerin yalnızlığa ve yabancılığa itilme sebebi zaten geçmişten gelen yaralarıdır.

“Diken Ucu” öyküsünü yazarken de, kitaba bu ismi seçerken de doğrusu gül benzetmesi aklıma gelmemişti. Acısını sürekli duymadığımız için varlığını unuttuğumuz ama bazı anlarda etimize batan bir kıymık gibi düşünmüştüm diken ucunu. Çekip çıkartmak mümkün değil, onunla yaşayacağız; sızısı arada zonklayacak etimizde. Geçmişte çözülmeyen kalmış bir şeyler de böyle sızlamaz mı? Artık çok geç görünür bize. Kusur sadece karşı tarafta da değildir, biz de sorumluyuzdur o dikenin batmasından. Dikenin batması bize geçmişin yaşandığının da bir işareti aynı zamanda. (...) Kitaba isim ararken kitaptaki öyküler arasında en çok “Diken Ucu”nun kitabın genelini kapsayacak bir yanı olduğunu düşündüğüm için kitaba bu ismi verdim. Öykülerin çoğunda geçmişte kalmış, hesabı kapatılmamış bir şeylerin sızısı var.”¹

Behçet Çelik’in verdiği cevap, hikayelerdeki odak figürleri bugün yalnız yapanın aslında geriye dönüş tekniğiyle verilen, hesabı kapanmayan geçmişleri olduğunu vurgulamaktadır. Aslında her hikayede figürleri diken ucu kadar küçük bir şey rahatsız eder ama onlar bu rahatsızlıktan kurtulamaz, diken ucuyla yaşamaya devam ederler çünkü değiştirebilecekleri her şey geçmişte kalmıştır, bazı hikayelerde ise değişim yaratabilme fırsatına sahip odak figürler

---

¹ “Söyleşi: Behçet Çelik’le söyleşi”, www.behcetcelik.com, (Erişim Tarihi: 8 Şubat 2013)

bulunmasına rağmen odak figürlerin bu değişimi tercih etmeyerek diken ucuyla yaşamayı kabullendiği görülür.

Yapıttaki son hikayenin yazarın tekniğini yansıttığı görülür. “Kuantum Hikaye” başlığı ile verilen bu hikayede bir ressamın, yarattığı farklı çalışmaların birbirlerini tamamladığı, ancak ayrı ayrı bakıldığında boşlukları doldurulması gereken bir kurgu gibi gözüktüğü anlatılmıştır. Yazar, hikayelerinde oluşturduğu kurgularda bıraktığı boşlukları okurun tamamlamasını istediği gibi; son hikayede de ressam, sanatını inceleyen insanlardan tablolarındaki eksiklikleri kendilerinin doldurmasını beklemiştir. Bu yüzden de “Kuantum Hikaye” başlıklı hikayede sanata bakan insana bırakılmış bir kurgu boşluğu bulunmaktadır, yapıt genelinde okuyucuya bırakılmış bir kurgu boşluğu olduğu gibi.

Yapıtta seçilen zaman ve figür tercihleri Çelik’in kurgusunu desteklemektedir. Odak figürlerin genellikle çok az arkadaşlarının bulunduğu vurgulanması “*yalnızlık*” temasını desteklerken gezintiye çıkan figürlerin akşam vaktini yani sokakta kimsenin bulunmadığı, kimseyle iletişime geçmek zorunda olmadığı saatleri tercih etmesi onların yalnızlığı seçtiğini göstermektedir. Hem uzam hem de zaman betimlemeleri yazarın yapıtta odak figürlerin hem yalnızlığını hem de yabancılığını okuyucuya aktarmak için kullanılan bir işleve sahiptir. Yapıt kurgusunda uzamsal, zamansal ve kimliksel bütünlük dikkat çekmektedir.

Kullanılan farklı dil ve anlatım teknikleri, önceden hiçbir değerlendirmesi yapılmamış bu yapıtın dikkatimi çekmesine katkıda bulundu. Kurgudaki boşlukların okuyucuya bırakılmasıyla yapıt üzerine farklı perspektiflerden bakılması sağlanmıştır. Bu aynı zamanda okuyucuyu yaratma serüvenine ve hikayenin içine dahil etmektedir.

Bu değerlendirmede yalnızlığın ve yabancılığın farklı nedenleri ve sonuçlarının, odak figürler aracılığıyla nasıl işlendiğinden bahsedilecektir. Yalnızlığın ve yabancılığın nedenleri “*siyasi*”, “*bireysel tecrübeler*” ve “*toplumdan farklı olmak*” başlıkları altında ele alınacaktır. Bu

nedenlerin hepsi yalnızlıkla sonuçlansa da her yalnızlığın barındırdığı acımsı tat oransal ve lezzetsel farklılıklar göstermektedir. Bu çalışmada yalnızlığın nedenleri üzerinde durulurken aynı zamanda her hikayede figürlerin yalnızlığı nasıl yaşadığı da değerlendirilecektir.

2. “YALNIZLIK” İZLEĞİNDE NEDEN-SONUÇ BAĞI

2.1 BİREYSEL TECRÜBELER

Bireylerin küçüklüğünden itibaren edindiği tüm tecrübeler, bireyin kimliğinin şekillenmesinde önemli bir etkiye sahiptir, varoluş süreci de diyebileceğimiz bu deneyimlerden birey hem olumlu hem olumsuz yönde etkilenmektedir. Yalnızlık, bireyin deneyimlediği bir sıkıntıdan kaynaklanabilmektedir çünkü geçmişte edinilen bu tecrübeler ileriki hayata güvensizlik problemi veya yabancı hissetme olarak yansıyabilir. Yalnızlığın böyle hissedilmeye başlanmasına neden olan durumlar bireysel tecrübeler olarak görülmektedir. Kendilerini, bireysel tecrübelerinden dolayı yabancı ve yalnız hisseden insanlar içlerine kapanmayı tercih eder ve iç düşünceleriyle boğuşmaya başlar. Behçet Çelik “Diken Ucu” adlı yapıtında bu boğuşmayı ve dış dünyadan uzaklaşmayı iç monologlar vererek okuyucuya aktarmıştır.

Sağlıklı bir ilişki iki tarafın da emeğiyle ve iletişim becerisiyle oluşmaktadır. Bu yapıtta görülen “Dolabın Kapağı” adlı hikayede ise kendi sesini dinlemeye dönen odak figür, eşiyile kuramadığı iletişimden dolayı kendini yalnız hissetmektedir. Birbirlerini dinlemeyi unutan figürler, yapıtta herhangi bir iletişim çabasına girmemekte hatta iletişim kurmaktan kaçmaktadırlar: “*“Bakarız,” diyip geçiştirirken göz hizamda tuttuğum gazeteyi hafifçe yukarı kaldırıp arkasına saklandım.*” (Çelik, 11) Bu alıntıdan yazarın sözcük seçimlerinin odak figürün iç dünyasını yansıtmak için özenli bir şekilde yapıldığı görülür. “*Saklanma*” eylemi, bir insandan veya bir durumdan uzaklaşmak istenildiğinde gösterilen bir davranıştır, odak figür de

hem kendini yalnız hissettiğinden hem de değişimden kaçmak için bu eylemi sergilemiştir, gazetenin arkasına saklanarak iletişimi engellemiştir.

Monoton olan ve bir değişim göstermeyen hayatlarında bir farklılık isteyen ancak bunun için bir çaba göstermeyen odak figürün rahatsızlığı, hikâye içinde ertelenmişliklerin de vurgulanmasıyla okuyucuya verilmiştir: *“Yapacak ne çok şey vardı, hiçbirini yapmadık, göreceğimiz vardı, dinlenecektik daha, ertelenmiş ıvır zıvırları demiştik, bu bayram- zaman kalmadı.”* (Çelik, 17) Başarıya hatta bir sonuca bile ulaşmamış olan bu planlar odak figürü yalnızlığı tercih etmeye itmiştir. En sonunda bu tercih onu yabancılaşmaya ve iletişimsizliğe sürüklemiştir. Çünkü ertelenmişlikler bireylerin hoşnut olacağı bir durum değildir, bazı işleri ertelediklerinde ilişkide hata aramaya başlar ve sorgulamaya yönelirler. Bu yöneliş de onları yalnızlaştırır. Eşinden biraz uzak kalıp, yalnız olmayı seçen odak figür, normalde tercih etmediği bir gün olan pazarı seçerek vapura binmiştir. Vapura bindiğinde kendisi dışındakileri yol arkadaşı olarak tanımlamıştır çünkü karşılaştığı insanlarla ortak bir yanı vardır: Yalnızlık. *“Amacı ortak bir topluluk oluşturmuş, Pazar neşesizliğine çare arıyorduk-neşe değil. Yol arkadaşlarımların halleri de hal değil.”* (Çelik, 13)

Yazar bu hikayede uzam tasvirleriyle de odak figürün duygu durumunu anlatmak istemiştir: *“Dalgalar ters esen iki rüzgar arasında sıkışmış gibi itişiyor.”* (Çelik, 13) Odak figürün kendi içinde yaşadıklarını “sıkışan” dalgalara benzetmesi, bunalımının bir yansımasıdır. Odak figürün duygu karmaşası içinde olduğu bu alıntıdan da anlaşıldığı gibi odak figür huzursuzluk hissi içindedir. Ayrıca duygu durumunun deniz gibi sonu görünmeyen bir kavramdan yararlanarak açıklanması, odak figürün kafasında sonu gelmek bilmeyen sorularla savaştığının da bir göstergesidir: *“Denize bakmak her zaman iyi gelmiyor, sorular başlıyor itişmeye.”* (Çelik, 13)

“Gecede Tuhaf Gölge” adlı hikayede ise bireysel bir tecrübenin, odak figürün hayatını ve diğer ilişkilerini nasıl derinden etkileyerek onu yalnızlığa sürüklediği anlatılmıştır. “Dolabın

Kapağı” hikayesinden farklı olarak, bu öyküde yalnızlığa iten tekdüzelik değil, aşka ve insanlara olan güvensizliktir. Bu okuyucuya doğrudan verilmeyen bir bilgidir ancak iç monologlar yoluyla okuyucuya hissettirilmektedir: *“Kendime de haksızlık etmeyeyim, hemen yeni birileri, hadi bunu geçelim, “yeni biri” olsun demiyorum, ama yeni birinin karşısında ne halde olacağımı merak ettiğim için geldim biraz da.”* (Çelik, 26)

“Gecede Tuhaf Gölge” adlı hikayede yazar, odak figürün duygu durumunu anlatabilmek için sıkça betimlemelere başvurmuştur. Betimlemelerde kullanılan “çember” ve “lacivert” kavramları odak figürün sıkıntı içinde olduğunu ve sıkışmış hissettiğini aktarmak için hikayenin çoğu yerinde tekrarlanmıştır: *“Çemberden biri daha söze soyunu sopunu, bugüne dek yaptıklarını sayıp dökerek...”* (Çelik, 31) Toplanıp konuşan insanları eleştirel bir tutumla anlatan odak figür, insanları bitmek bilmeyen şikayetlerinden dolayı yargılamaktadır ve onlarla iletişimden kaçmaktadır: *“(...) o tarafta da çemberler var, kimsenin yüzüne bakmadan yanlarından geçmeli...”* (Çelik, 32) İnsan toplulukların, odak figürü sıkıştıran çemberlerle ifade edilmesi odak figürün yalnız kalma isteğinin yoğunluğunu göstermesi açısından önemli bir ayrıntıdır. Geçmişinde yaşadığı travmatik olarak görülebilecek bir ilişkiden kaynaklanan “yalnız olma arzusu” bu hikaye içerisinde dikkat çekmektedir. Eski ilişkisinin neden olduğu bu durumu zar zor aşabildiği, hatta bir diken ucu gibi hala kalbinde izini taşıdığı ve bu yüzden de sosyal ilişki kurma yeteneğinin oldukça zayıfladığı hikayenin hem başı hem de sonunda vurgulanmıştır: *“Tuhaf bir gölgeye dönüşeceğim kalabalığın içerisinde. Siyah gömlek doğru seçim olmuş, kendimi tebrik edebilirim.”* (Çelik, 25) Bu alıntı figürün kendini diğer insanlardan gizlemek istediğini de gösterir. Yazar eski ilişkisinde ne yaşadığı ile ilgili hiçbir ayrıntıya girmeyerek bıraktığı bu boşluğu okuyucunun kendi hayal gücü ile doldurmasını beklemiş, okuyucuyu da yaratım sürecine dahil etmeyi sağlamıştır. *“”Kendine benzetti o kadın bunu, kurtulamaz, dedim.””* (Çelik, 36) Hikayedeki diğer iki figürün yaptığı bu konuşmadan ise yine

odak figürün, geçmiş ilişkisinde bir güven sıkıntısı yaşadığı hissettirilmiş ve odak figürün arkadaşının, odak figürün kendini soyutlamaya çalışmasından yakındığı görülmektedir.

“Kasti Faul” adlı hikayede bir duyguyla oluşturulan ilişkiden çok zorunlulukla devam ettirilen bir ilişki anlatılır ve bu ilişkide görüşmek için seçilen zamanların ve yerlerin uygunsuzluğu “buluşmuş olmak için” buluşulduğunu vurgular niteliktedir. *“Her seferinde şehrin cayır cayır yandığı saatlerde buluşuyoruz. Güneşle birlikte rüzgarı da kesen naylon tentelerin altında yalım soluyup bayat çaylar içiyor, anlatmasak hiçbir şey kaybetmeyeceğimiz şeylerden konuşuyoruz.”* (Çelik, 37) En verimsiz, en zamansız vakitlerde yapılan görüşmeler bu ilişkinin çabucak yapılması gereken görevler gibi algılandığının göstergesidir. Uzam ve zaman betimlemelerini kurguya uygun olarak oluşturan yazar, aslında bu hikayedeki ilişkinin bir zorunluluk olduğunu hissettirmeyi hedefler. İki tarafın da bu ilişkiyi bir görev olarak görmesi, ilişkinin verimini azalttığından bireyler kendilerini yalnız hissederler.

Hikayenin genelinde bir değişim kavramından bahsedildiği görülmektedir. Hikaye, odak figürün durumların değişmesinin ilişkide bir etki yapmadığını fark ettiğinden bu değişimi sorgulamasıyla ilerlemektedir çünkü yeniliklere kapalı olarak görünen figürü, her şeyin aynı kalması ve bir değişim görülmemesi rahatlatır ve güven verir. Bu değişimin farkında olmak ertelenmişliklerin vurgulandığı “Dolabın Kapağı” hikayesinde de görülmüştür. Bu iki hikayede de değişimden korkan iki odak figürün duygu durumları anlatılmıştır, kendilerini yaşanan değişimlere kapatmak için sosyal hayatlarında soyutlanmayı tercih etmişlerdir. Hikayenin sonlarına doğru ise odak figür artık değişimi reddedemeyip kabullenmiştir: *“Ne değişmişti de bunu sormak gelmişti aklına?”* (Çelik, 40)

Bireyler suçluluk hissettiklerinde bununla yüzleşmekten kaçarlar, bu kaçma durumu ise onu etrafındakilerden uzaklaştırır, etrafındakilere yabancılaştırır. Eğer suçluluğu kabullenmeyi tercih ederlerse, içlerinde yine o duygu kalır ancak kabullendiklerinden dolayı bu duyguyu etrafındakilerle paylaşarak yaşadığı iletişimsizliği biraz olsa da giderebilirler. Bireysel

tecrübelere dahil edebileceğimiz suçluluk, insanların kendilerini iç dünyalarına kapatmalarına ve dışardakilerle iletişimden kaçmalarına neden olmaktadır.

Yapıtta bulunan “Çok tanıdık, çok bildik” hikayesinde ise pişmanlık duygusu daha çok ön plana çıkmaktadır. Yapıtın genelinde odak figürün yalnızlığı üzerinde durulurken bu yalnızlığın nedeni öykünün sonunda verilen, kurgu içinde anlamlandırılan tek bir cümle ile okura hissettirilmiştir. Hikayedeki kadın şiddet gördüğünden dolayı odak figürü terk etmiştir ve odak figür yaptıklarından dolayı pişmanlık duyup kendini yalnız hissetmeye başlamıştır: “*Salonda uyuyorum artık. Yatak odasında hiç tutmuyor uyku. Yatak odası sessiz bir çığlık.*” (Çelik, 102) Bu alıntıdan da anlaşılacağı gibi odak figürün yaşadığı değişimin farkında olduğu ve bu değişimden hoşnut olmadığı anlaşılmaktadır.

“Çok tanıdık, çok bildik” adlı hikayede zaman betimlemeleri kullanılarak odak figürün kendini belirli zaman aralıklarında yalnız hissettiği aktarılmıştır: “*Böyle hortlak gibi geceleri dolaşıp durmama karşın işi iyi idare ediyorum etmesine, ama bakalım nereye kadar gidecek böyle? İşe gitmeyi sever oldum... Kafam rahat işteyken, ama eve dönünce...*” (Çelik, 102) Bu alıntıdan anlaşılmaktadır ki odak figür eve döndüğünde geçmişinde yaşadığı olayları hatırlamakta, yaptığı hata ile baş başa kalmaktadır, adeta evini eski anıları olarak görmektedir. Bu gerçeklerden kaçmak içinse evde bulunmamayı tercih etmektedir: “*Hızla indim merdivenlerden, sitenin bahçesinden geçerken yavaşladım. Kapıdaki görevli bu gece de fark etti beni.*” (Çelik, 101) Bu alıntıdan “gece” dışarı çıkmanın odak figür için bir alışkanlık haline geldiği söylenebilir, bunun nedeni ise eve geldiğinde hatıraları ve pişmanlıkları ile baş başa kalıyor oluşudur. Dışarı çıkmak için “gece”nin tercih edilmesi de kimseyle iletişim kurmak istememesinin göstergesi olarak yorumlanabilmektedir.

“Dolabın Kapağı”, “Gecede Tuhaf Gölge”, “Kasti Faul” ve “Çok tanıdık, çok bildik” hikayelerinde odak figürleri yabancılaştıran ve yalnız hissettiren edindikleri bireysel tecrübelerdir. Bu tecrübeler sonucu bireyler kendilerini güvensiz hissetmiş ve diğer insanlarla

iletişime geçmekten çekinmişlerdir. Bu iletişimsizlik onları daha da öteki yapmış ve sosyal hayatlarında başarısızlığa sürüklemiştir.

2.2 TOPLUMDAN FARKLI OLMAK

Her bireyin kendine özgü düşünceleri bulunmaktadır, bu düşünceleri paylaşmak ve başka insanların haklarını çiğnemeneden savunmak herkesin en doğal hakkıdır. Ancak gelenekler görenekler olsun, aile içi sahip olunan kültür olsun, evde yaşayanlardan biri diğerleriyle aynı fikri paylaşmıyorsa öteki durumuna düşürülür.

Topluma göre farklı düşünenleri, azınlıkta bulunanları temsil eden odak figürün, duygu ve düşüncelerinin anlatıldığı hikaye olan “Tutmayan Maya”da kendi ailesinin bile ötekileştirdiği bir birey anlatılmaktadır. Cahil-aydın çatışmasının görüldüğü bu hikayede odak figür modernist bir kişilik sergilerken aksine ailesinin televizyona bağımlı bireyler olduğu görülür. Odak figür ailesinin kafa yapısını değiştirmeye çalışmış ancak başarılı olamadığında ise bu durumu kabullenip ailesinin kendisini görmezden gelmesine göz yummuştur, istediği tek şey onlar gibi olmamaktır: *“İlk zamanlardaki kadar ses etmiyorum ne izlediklerine. Beni izlemeye zorlamasınlar da...”* (Çelik, 19) *“Ah, bir de onlar gibi düşünsem, benzer tepkiler versem, söylensem, şikayet etsem, öfkelensem.”* (Çelik, 21) Bu alıntıda da odak figürün iç çatışma yaşadığı, onlar gibi olup olmaması gerektiğini sorguladığı görülmektedir. Yabancılaşma ve ötekileşme onu kendisini sorgulamaya yöneltmiştir çünkü farklı düşüncelere sahip olan, yalnızlaşan ve az olan kendisidir.

Hikayede odak figür, kendini yabancı hissettiğini ve kendine acıdığını sıklıkla belirtir, aslında bunların nedeni peşinden koştuğu hayallerini gerçekleştirememiş olmasıdır. Hayalleri gerçek olsa ailesinin evine dönmemiş olacaktı ve bu ötekiliği yaşamayacaktı ancak düşünme tarzının diğerlerinden farklı olması, dünyayı daha farklı bir gerçeklikle görmesi ve gördüklerini karşı tarafa aktarması onu yalnızlaştırmıştır. Toplum normlarına ayak uyduramadığı için

kendini diğerlerinden farklı gördüğü için kendini “tutmayan maya” olarak nitelendirmiştir: *“Beraber büyüdük, aynı okullara gittik, aynı müzikleri dinledik, aynı filmleri seyrettik ama bende tutmadı bu maya.”* (Çelik, 20)

“Sağdan Say, İki... Soldan Say, üç...” adlı bir diğer hikayede ise odak figürün yaşadığı bir sıkıntıdan -aynı masada olduğu insanlarla aynı şeyleri düşünmemeleri, onların sosyal yaşama çok iyi ayak uydurabiliyorken kendisinin zorlanması ve farklı değerlendirmeler yapmaları- kaynaklı olarak arkadaş ortamında düştüğü zor durumdan bahsedilmektedir. Bu hikayede odak figürün kendini yalnız hissetmesinin nedeni masada bulunan insanlardan farklı bir geçmişi olmasıdır: *“Okumuş yazmış develer. Nasıl da çokbilmişler; sanki onları kovdular, sürdüler; sanki onlar ölecek pisi pisine...”* (Çelik, 67) Kimsenin onu anlamadığını düşündüğünden dolayı öfkelenir, aslında bu öfkenin altında ötekiliğin ve yabancıliğin getirdiği hüznün vardır.

“Tutmayan Maya” ve “Sağdan Say, İki... Soldan Say, üç...” hikayelerinde odak figürlerin etraflarındaki insanlardan farklı oldukları için hissettikleri yalnızlıktan bahsedilmiştir. Farklı düşüncelerinin toplumda onaylanmayışı “Tutmayan Maya”da bireyi kendini soyutlamaya, “Sağdan Say, İki... Soldan Say, üç...”da ise bireyin alkole başvurarak kendini kaybetmesine ve bilincini uyuşturmasına yol açmıştır.

2.3 SİYASİ NEDENLER

Siyasi görüş farklılıkları bireyleri ötekileştiren, ötekileştirirken birbirine yabancı kılan bir etkiye sahiptir. Bu etkilenmeler sonucu, kendini dışarı kapayıp hissettiklerini içinde yaşayanlar bir süre sonra kendilerini yalnız hissetmeye başlarlar.

Siyasi çekişmelerin en can yakan, en acı yüzü terörün ele alındığı “Dua” adlı hikayede masumiyetin simgesi küçük bir çocuk aracılığıyla sevilen bir insanla iletişim kuramamanın yarattığı kaygı ve mutsuzluk anlatılmaktadır. Çocuğun hissettiği kaygı hikaye içerisinde sözde sorular kullanılarak okuyucuya aktarılmıştır: *“Ne kadar aptalım Allahım, kıyamet koparsa biz*

olur muyuz ki?” (Çelik, 80) , “*Senin her şeye gücün yeter, bu uçaklara da değil mi?*”. (Çelik, 80)

Allah’a sonsuz inanç besleyen, daha küçücük bir çocuk olan odak figür, hikaye içerisinde sürekli abisinden haber almayı bekler: “*Bunu abime sormalıyım, dün gece gelmedi, annem çok ağladı o gelmeyince ama bu akşam gelecek değil mi? Onu bize bağışla yarabbim. Onu da bir daha üzmeyeceğim, sorularıma yanıt vermediğinde ona küsmüş gibi yapmayacağım.*” (Çelik, 80) Küçük kızın abisinden haber alamayışı onu endişelendirmiştir ve aslında bu cümlelerde küçük bir çocuğun masumiyeti verilirken terörün yarattığı etki üzerinde durulmuştur.

“Sallana Sallana” adlı hikayede ise geçmişte aynı siyasi görüşe sahip olmalarına rağmen yaşanan acı tecrübeler nedeniyle farklı değişimler yaşayan üç arkadaşın konuşmalarına yer verilmiştir. Üçü de artık farklı düşünceler içindedir, onları bu kadar birbirine yabancılaştıran, yaşadıkları dönüşümler nedeniyle olay ve durumlar karşısındaki duruşlarının farklılaşmasıdır. Zamanında aynı siyasi görüşün mücadelesini vermelerine rağmen yaşanan sorgulama ve işkenceler nedeniyle farklı değişimler yaşayan, farklı yollar çizen bireyler haline dönüşmesi ile sonuçlanmıştır. Sıradan bir gecede zihinlerinde farklı anlara odaklanmaları bu değişimin simgesi olarak sunulmuştur okura: “*Birinin aklında eski bir yaz akşamı; öbürü neredeyse mutfaktan gelen istavritlerin kokusunu alacak. Sonuncusu kafa kafaya verip susulmuş bir gecenin ayazında.*” (Çelik, 69) Üç arkadaş böyle yürürken birinin bir duvarda sembol görüp onun hakkında yorum yapmasından sonra iki arkadaş tartışmaya başlar. Üçü de farklı düşüncelere sahiptir; biri devlete karşı çıkmanın yararı olmayacağını düşünürken, diğeri devlete isyan edenlerin yaptığını destekler, üçüncü figür ise hiçbir yorum yapmadan sadece fiziki varlığı ile çıkar okuyucu karşısına. Siyasi baskının etkisiyle yaşananlar, bireylerin merak duygusunu zayıflatmış, merak duygusundan uzak, iletişimsiz kişilere dönüştürmüştür. Tabii üçünde de bu değişim farklı dozlarda görülmektedir: “*(...) içlerinden biri aniden durup yolun karşısındaki duvarı gösterdi arkadaşlarına. Siyah boyayla “A” yazıp yuvarlak içine almışlar.*

“Birer kutu bira alalım,” dedi, “bunu yapan çocukların sağlığına içelim.” “Pöh,” dedi sağındaki, öbürü bir şey demedi.” (Çelik, 69) Biri içinde umudu hala taşıırken ve iletişime açıkken, diğeri umudunu kaybetmiş ve konuşmamayı tercih etmiş. Sonuncusu ise tamamen zihnini susturmuş, iletişime kendini kapatmıştır. Bu hikayede iletişimsizliğe sebep olan bireylerin merak duygularının körelmiş ve birbirlerinin düşüncelerine artık önem vermiyor oluşlarıdır: “Ne dersiniz deyin, bazen görüyorum böyle şeyler. Hele geçen sabah ne yazmışlar bilseniz.” “”Ne yazmışlardı?” diye sormadılar bile.” (Çelik, 70) Aslında bu hikayede bireyler bu kopukluğun farkındadırlar ancak yine de vedalaşıp dağılmayı önermezler. Çünkü yaşadıkları düşünsel yalnızlığın yanına fiziksel ve sosyal yalnızlığı da eklemek istemezler. Bu durum “Kasti Faul” hikayesinde de ilişkinin bir zorunluluk olarak görülmesine rağmen bitirilmemesi durumuna benzetilebilir.

“Sallana Sallana” adlı hikayenin içerisinde döngülerden bahsedilmektedir: “Herkes hep aynı şeyleri sıfırdan yapacaksa... Ne anlamı var?” (Çelik, 73) “Biz bizden öncekilerle sonrakiler arasında bir halka olduk...” (Çelik, 74) Yazar, verilen ikinci alıntıda sözcük seçimi olarak “halka”yı kullanmıştır çünkü halka her ne kadar diğer zincirlerin birbirine bağlanması gibi birleştirici, sürekliliği sağlayan bir işleve sahip olsa da kendini tekrarlayan, değişmeyen, sıkışmışlık durumunu da simgeler. Aynı mesaj “Gecede Tuhaf Gölge” adlı hikayede “çember” sözcüğüyle verilmiştir. Bu sıkışmışlık hissi, üç arkadaşı yalnız ve yabancı hissettirendir.

Yapıtta bulunan “Kaldığımız Yer” hikayesinde ise bir düğün uzamında odak figürle amcaoğlunun karşılıklı konuşmalarına yer verilmiştir. Bu hikayede odak figürün geçmişte siyasi bir sıkıntı yaşadığı yazar tarafından açık bir şekilde verilmese de anlaşılmaktadır, bu sıkıntıdan dolayı yaşadığı iç çatışması ise okura sözde sorularla aktarılmıştır: “Gelir mi Amcaoğlu benimle?” (Çelik, 55) , “Ben bu muyum yani? Bu kadar mıyım?” (Çelik, 57) Hikayenin çoğunda görülen iç monologlar, odak figürün içinde yaşadığı karışıklıkları yansıtmaktadır. Geçmişinde yaşadığı olaylardan dolayı hissettiği yabancılık ve bu yabancılık

için kendini suçladığı hikaye boyunca görülür: *“Amcaoğluyla farkımız bu, o unutmuş gibi yapıyor, ben yapamıyorum.”* (Çelik, 56), *“Bir kez daha anlıyorum, içimi sıkan, nefesimi kesen benden başkası değil.”* (Çelik, 58) Diğer hikayelere göre bu hikayede odak figürün farkındalığının daha yüksek olduğu gözlemlenir. Yapıtta işlenen diğer hikayelerde değişimin farkına varılmasına rağmen kabullenme durumu görülmezken bu hikayede geçmişinin bireyi etkilediğini kabullendiği görülmektedir: *“Kaçındığım, kaçtığım kendimden başkasından biri değildir.”* (Çelik, 57)

Çelik bu hikayede karşılaştırmalardan sıkça yararlanmış, odak figürün hikaye içerisinde yer yer kendisine gösterilen davranışlarla diğerlerine gösterilen davranışları veya diğer insanların etrafındakilere davranışlarıyla kendi davranışlarını karşılaştırdığı görülür. Odak figürün sürekli bu karşılaştırmaları yapması içten içe yaşadığı acının bir yansımasıdır: *“Yahu ana,” derdim, “benden başka herkese yazık. Bir bana yazık değil.”* (Çelik, 58) *“Bizim köy üç beş sene önce boşaltılmıştı; kimseler “Yazıktır,” dememişti, ya da biz duymamıştık.”* (Çelik, 59) İfadeleriyle yaşadığı acının altını çizerken okuyucuyu da göç gibi küresel bir sorun üzerinde düşünmeye itmiştir.

3. SONUÇ

Toplumun yapı taşı olan birey toplumda yer edinmek amacıyla birçok farklı ilişki içerisine girmektedir. İlişkilerinde ise iletişimsizlik sorunsalı başladığında iki taraf da birbirinden uzaklaşacağından yalnız hissetme oranları artar. Behçet Çelik’in bireylerin yalnızlığının nedenlerini işlediği “Diken Ucu” adlı yapıtında odak figürlerin duygu ve düşünce durumları genellikle iç monologlar aracılığıyla okuyucuya aktarılmıştır. Bu çalışmada sıklıkla iç monologların kullanıldığı; uzam ve zaman tercihlerinin de işlevsel olduğu dokuz hikaye işlenmiştir. Verilen iç monologlar kapalı bir anlatımla okuyucuya aktarılırken odak figürün ruh durumu sık sık uzam ve zaman betimlemeleriyle de desteklenmiştir. Hikayeler yalnızlığın farklı

nedenleri üzerine kurgulanmıştır ve bu nedenler her bölümde ayrıntılarıyla anlatılmıştır. “Dolabın Kapağı”, “Gecede Tuhaf Gölge” ve “Kasti Faul” adlı hikayelerde yalnızlığın nedeni bireylerin edindikleri tecrübeler olarak gösterilmiş, “Tutmayan Maya” ve “Sağdan Say, İki... Soldan Say, üç...” adlı hikayede toplumdaki farklı düşüncelere sahip olmanın getirdiği yalnızlık işlenmiş, “Dua”, “Sallana Sallana” ve “Kaldığımız Yer” adlı hikayelerde ise siyasi durumların getirdiği iletişimsizlikten kaynaklanan yalnızlık okuyucuya aktarılmış ve son olarak “Çok Tanıdık, Çok Bildik” adlı hikayede bireyin içinde bulunduğu suçluluk ve pişmanlık psikolojisinin yarattığı yalnızlık verilmiştir. “Gecede Tuhaf Gölge” adlı hikayede daha çok sözcük seçimleriyle odak figürün yalnızlığı aktarılırken “Kaldığımız Yer” hikayesinde yazar sıkça iç monologlara ve sözde sorulara yer vererek odak figürün yalnızlığını bu hikayede göstermeyi tercih etmektedir. Her hikayenin nedeni farklılık gösterse de sonucunun hep yalnızlık olduğu görülmektedir. Ancak her yalnızlık okuyucunun damağında farklı bir tat bırakmaktadır.

Bu tez çalışmasında amaçlanan yazarın kullandığı farklı tekniklerin göz önüne çıkarılmasıdır çünkü yapıt, ilk bakıldığında görülmeyen, içine bakınca anlaşılabilir hikayelerden oluşmaktadır. Yazarın kullandığı bu kapalı anlatımdan dolayı yapıtın farklı zamanlarda okunması, okuyucunun kafasında çok farklı düşünceler yaratabilir. Çalışmanın amaçlarından biri de kullanılan bu teknikleri incelemek ve kanıtlar göstererek açıklamaktır. Yazarın kullandığı tekniklerin birbirini desteklediği yapıt boyunca görülmektedir. Her biri birbiriyle bağlantılı olan bu teknikler, odak figürün yaşadığı yalnızlığı okuyucunun kafasında daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır, bu sayede okuyucu kurguda bilinçli bir şekilde bırakılan boşlukları daha kolay doldurabilmektedir. Geçmişe dair bilgilerin verilmesi yani geriye dönüş tekniği, zamansal ve uzamsal betimlemeler yapıt içerisinde sık sık kullanılarak okuyucunun ilgisinin çekilmesi ve kurgu içi boşluklar sayesinde okuyucunun yaratım sürecine dahil edilmesi sağlanmıştır. Hikayelerin hepsinin izleği yalnızlık olarak görülse de herkesin yalnızlığı farklı

yaşayabildiği, nedenlere bağlı olarak yalnızlığın da nasıl değişebileceği yani her bireyin yalnızlığının kendine olduğu vurgulanmıştır. Ana izlek olarak “yalnızlık” kavramını odağına alan Çelik; iletişimsizlik, ötekileşme, yabancılık gibi yan izleklerle ana izleği beslemiştir. Nedenler değişkenlik gösterse de hepsi yalnızlığa çıkan hikayeler, herkesin yalnızlığı farklı şekillerde yaşayabileceğini hissettirirken dil tercihleri ve kullanılan teknikler Çelik’in kaleminin gücünü göstermektedir. Çelik bir röportajda kendisine, ele aldığı izlekler hakkında soru sorulduğunda:

“Bireyin bir sıkışmışlığı var. Günümüz toplumu içerisinde toplumsal baskılar altında kendini ifade edememe, kendini geliştirememe ve arzularının ilerleyen yaşlarda hayata geçemediğini gördüğünde yaşadığı hayıflanmalar... Fakat bir yandan kendisine ve geçmişine bakarken de olabildiğince dürüst olma çabası... Bir tür, kendini acıtacak diken uçlarından sakınmadan insanın kendi kendini tartması; bir iç muhasebenin ifadesi gibi.”²

cevabını vermiştir. Bu cevap Çelik’in “Diken Ucu” adlı yapıtında ele aldığı “yalnızlık” konusunu neden seçtiğini göstermekle birlikte yazarın bu izlekle kendini birleştirdiğini kanıtlamaktadır.

4. KAYNAKÇA

Bay, Y. (2011, Ekim 25). *Söyleşi: Diken uçlarından sakınmayan yazar*. Behçet Çelik. <http://behcetcelik.com/s%c3%b6yle%c5%9fi-diken-u%c3%a7lar%c4%b1ndan-sak%c4%b1nmayan-yazar-yasemin-bay.aspx>

Çelik. Behçet. *Diken Ucu*. 1. Baskı, İstanbul: İletişim Yayıncılık, 2020.

Güneş, H. (2013, Şubat 8). *Söyleşi: Behçet Çelik’le söyleşi*. Behçet Çelik. <http://behcetcelik.com/s%C3%B6yle%C5%9Fi-beh%C3%A7et-%C3%A7elikle-s%C3%B6yle%C5%9Fi-h%C3%BCseyin-g%C3%BCne%C5%9F.aspx>

---

² “Söyleşi: Diken uçlarından sakınmayan yazar”, www.behcetcelik.com, (Erişim Tarihi: 25 Ekim 2011)